

Рідне село

Іван Франко

І знов я бачу тя, село моє родинне,
Як бачив тя тоді, коли життя дитинне
Плило, немов малий потічок серед трав,
Що в'єсь несміло між дрібними камінцями.
Дрібних утіх і я тут зазнавав,
Задля дрібних гризот лице росив сльозами.
Тоді цікаво ще на світ я поглядав,
Не знав, що далі там, за твоїми хатками,
За лісом, що шумить довкола. І не раз
Питав я річки, де пливе вона від нас,
І думкою гонив її тихенькі хвилі
Поза закрутину далеку і стрімку.
І дуба-велетня в сусідському садку
Не раз розпитував, на чийй він могилі
Щасливій виріс, так високий і розлогий?
І люди всі були мені так близькі, милі,
І знав я всі стежки довкола, всі дороги,
І зрідка лиш моя душа за обруб твій
Летіла в ширший світ.

Та чи дитям у тобі
Я був щасливий? Дух дитячий мій
Чи ж перших вдарів зла тут не зазнав на собі?
Чи ж перші золоті надії
Не розвивались тут, мов квіти веснянії,
Морозом збитії? Чи пориви гарячі
М'якої ще душі сміхом тут не топтались,
Докором не душились? Чи ж не лялялись
Найперші сльози тут, найщиршії, дитячі,
Під тиском вчасних ще і недитячих мук?
Хіба ж душа моя, ще чиста, ніжна, біла,
Тут, в рідному селі, уперве не щеміла
Під дотиком твердих, брудних і грубих рук?
Хіба ж не почала ще тут всисатись в груди
Та трута лютая, що й досі духа тлить?
Хіба ж не в тобі я пізнав сирітство, труди
І боротьбу з життям?

Чого ж тепер болить
Душа моя, коли по довгому часі
Я в тобі опинивсь, на сугорби отсі
Злим вихром загнаний? Стоїш ти, як стояло,
Самотнє і дрібне, дитя мов, що сховало
В зелені бур'яни головку кучеряву.
Довкола ліс гуде тужний, таємний спів,
Що ще круг моєї колиски гомонів,
Тебе мов обтулив в полу свою темнаву.
І річка та сама хлюпочеться, тривожно
Повзе поміж високих берегів,
І верби ті самі, і дуб той, що шумів
Понад дитиною...

Чого ж так судорожно
Щось тисне груди мою у тобі, ріднее
Село? Чи жаль мені за тим тісним спокоєм,
За тим життям, що, хоч так біднее
І сірее, пливе коритом тихим своїм?
За щастям слимака того, що в шкаралущі
Ховається? За незнання смерком?
Чи жаль мені, що я у світ пішов пішком
На бурі, громи й град, шукати, де зцілющий
Потік знання пливе?

О ні, о ні!
Не того так сьогодні жаль мені,
Не тим душа моя так важко заболіла,
А тим, що тяжча ще пригноба тут засіла
На лицях, голови недоля вниз хиляє,
Під віддихом її вся радість завмирає
І приязнь гасне враз з любовою,
Котрої сім'я тут мені у серце впало.
Отим-то тяжко так мені у тобі стало.
Прощай, село моє! Що тут мене держало,
Те щезло; що тепер держить —
Таке важке, що, мов гора, тяжить
На серці. Геть іду — і плачу над тобою.